

Vuohitilan lypsyohjeet – hyvät toimintatavat tuottavat hyvää tulosta

Lypsyn sujuminen ja korkealaatuisen maidon tuottaminen edellyttää puhtaita ja terveitä eläimiä. Eläinten ympäristön tulee olla puhdas ja hyvä ilmanlaadultaan. Kuttujen puhdas makuualue pitää utareet puhtaana tehostaa utareiden puhdistamista sekä varmistaa maidon korkeaa laatua. Eläimiä käsitellään rauhallisesti. Hyvä lypsyrutiini käsittää myös lypsäjän hyvän lypsyhygienian sekä riittävän valaistuksen utareiden puhtauden tarkistamiseen, toimivan lypsykoneen ja maidon laadun seurannan.

Jokaisen tilan on laadittava tilan olosuhteiden mukaiset lypsyohjeet. Hyvä lypsyrutiini on usein toistuvana työnä tärkeä maidon laadun, utareterveyden, lypsytyön tehokkuuden ja lypsäjän jaksamisen kannalta.

Sisällys

Vuohen maidon laatu	1
Utarekarvat	2
Puhdista vetimet huolellisesti	2
Tarkista maidon laatu ja utareen kunto	2
Lypsimen kiinnitys	2
Lypsimen irrotus	3
Lypsyn jälkeen	3
Vedinten kunnon seurata	3
Muuta huomioitavaa	3

Vuohen maidon laatu

Vuohen maidon tavoitteet, hinnoitteluperusteet, Juustoportti:

Maidon hinta muodostuu valkuais- ja rasvakymmenyksien arvioista ja keskipitoisen maidon, jonka rasva on 4,3 valkuainen 3,3 muodostuu.

Bakteerit:	luokka	bakteerit
	E	alle 100 000 kpl/ml
	I	100 001 – 300 000 kpl/ml
	II	yli 300 001 kpl/ml
Voihappotiöt:	luokka	itiöt
	hyvitys	alle 700
	perushinta	701-1000
	vähennys	1001-1500
	vähennys	yli 1500

Utarekarvat

Joillekin vuohille kasvaa pitkiäkin utarekarvoja. Vetimet, joissa on pitkiä karvoja, ovat vaikeampia puhdistaa ja kuivata. Karvojen leikkuulla minimoidaan myös bakteerien kiinnityspaikkoja utareessa. Karvojen leikkuu kannattaa tehdä säännöllisesti ja siten, että kaikki ”riskikarvat” eli karvat utareesta ja tarpeen mukaan mahan altakin leikataan.

Puhdista vetimet huolellisesti

Lypsäjän tulee kiinnittää erityistä huomiota vedinten puhtauteen. Puhdista vetimet yksilökohtaisesti käytettävillä pyyhkeen pinnoilla. Pyyhkeen koon mukaan, pyyhkeestä voi taittamalla ja kääntämällä saada neljäkin puhdasta ”pintaa”. Yksilölliset pyyhkeen pinnat ovat suositeltavia, jotta utaretulehduksia aiheuttavat bakteerit eivät leviä pyyhkeen mukana vuohesta toiseen. Vetimet pyyhitään puhtaaksi lämpimällä kostealla liinalla. Vetimiä ja utareta pyyhitään tarvittaessa niin kauan käyttäen useampia liinojakin, että ne tulevat puhtaiksi. Märkien vetimien lypsäminen lisää tulehdusriskiä ja heikentää maidon laatua.

Vetimet pestään kunnolla ylös asti ja samoin utarettakin vetimen ympäriltä. Näin minimoidaan voihapporiskiä joka lisääntyisi, jos lypsin kipeäisi lypsyn aikana puhdistamattomalle alueelle. On myös hyvä muistaa, että vaikka eläimet ja utareet ovat puhtaan näköisiä, vedinten pyyhkimisestä tulee edelleen huolehtia hyvin. Voihappotiöitä voi olla runsaasti vedinten pinnalla, vaikka lantaa/likaa ei vetimissä olisikaan.

Tarkista maidon laatu ja utareen kunto

Lypsä reilu suihke tai pari pientä vetoa mukiin ja tarkastele maidon ulkonäkö. Havainnoi utareen kuntoa myös utareta pyyhittäessä. Reagoi tarvittaessa poikkeamiin – tilakohtaiset toimintaohjeet.

Lypsimen kiinnitys

Lypsimet tulee kiinnittää niin pian kuin mahdollista kun kuttu alkaa laskea maitoa utareeseen. Lypsimet tulee kiinnittää huolella,

jotta ylimääräisiä ilmanpäästöjä ei tule mikä voi pidemmän päälle vahingoittaa mm. vedinten päitä. Lypsimen kiinnityksen rytmin tulisi pysyä

samanlaisena kerrasta toiseen. Jos lypsinten kiinnitys viivästyy ja kuttu liikkuukin, saattaa vetimet likaantua ja maidon laatu kärsii.

Tarkinta lypsinten asento kiinnittämisen jälkeen. Lypsimen tulee olla hyvässä asennossa, jotta nännikupit pysyvät hyvin vetimissä loppuun asti.

Lypsimen irrotus

Loppulypsyn aikana arvioidaan onko utare tyhjentynyt. Jos utareessa on vielä maitoa, vedetään utare tyhjäksi ennen lypsimen irrottamista. Lypsin irrotetaan mahdollisimman nopeasti kun maitoa ei enää tule. Alipaine tulee olla aina suljettu ennen kuin lypsin irrotetaan. Lypsimen irtoaminen alipaineen aikana lisää utaretulehdusriskiä.

Lypsimen käsittelyssä on aina vältettävä ilman päästämistä maitoputkistoon, jotta putkistoon saadaan mahdollisimman vakaa alipaine. Samalla maito muokkautuu vähemmän, jolloin maidon haju- ja makuvirheriski sekä voihappotiöriski pienenee.

Lypsyn jälkeen

Lypsyn jälkeen vedinkanava on auki, mikä mahdollistaa bakteereille suoran pääsyn vedinkanavaan ja aiheuttaa tulehduksen. Vedinkastolla voidaan luoda suoja vetimen päähän kunnes vedinkanavan pää on luonnostaan sulkeutunut. Vedinkaston käyttö on tilakohtaista. Lypsyn jälkeen kuttujen olisi kuitenkin hyvä seisoa noin 30 minuuttia, mikä vähentää makuualueella olevien mikrobin mahdollisuutta päästä utareeseen. Tässä korostuu jälleen makuualueen puhtauden ja kuivuuden merkitys.

Vedinten kunnon seurata

Vedinten kuntoa on hyvä seurata pyyhkimisen yhteydessä. Jos vedinten kunnossa havaitaan poikkeamia tulee niihin reagoida. Esimerkiksi kuivia vetimiä on hyvä rasvata. Lypsinten irrottamisen jälkeen vedinten kuntoa on myös hyvä havainnoida. Tässä vaiheessa tehdyt poikkeamahavainnot voivat ilmaista mm. liian pitkää tyhjälypsystä tai väärästä alipaineesta.

Muuta huomioitavaa

Lypsyn aikana tulee huolehtia, että lypsin ja vedinkupit pysyvät puhtaina. Kuivapuhdista asema ensin lypsyn jälkeen. Pese lypsimet myös päältäpäin joka lypsyn jälkeen.

Huolehtimalla maitomukien, dippaus kuppien jne. puhtaudesta varmistat, ettet näiden välineiden kautta levitä likaa vetimiin ja edelleen maitoon.

Lypsykoneen alipaine määrittyy tilakohtaisesti. Alipaine tulisi säilyä samalla tasolla kerrasta toiseen, ja siksi sitä onkin päivittäin seurattava. Alipaineen tasoa 30 kPa voidaan sanoa jo alhaiseksi ja se usein pidentää lypsyaikaa. 42 kPa on taas korkea alipaine ja toki sillä saavutetaan nopeampi lypsy mutta sillä voi olla myös pidempiaikaisesti haittavaikutuksia vedinten eheyteen ja solulukuun (Small Ruminant Research 171 (2019) 1–7, Effect of vacuum level on milk flow and vacuum stability in Alpine goat milking).

Asemalla eläinten edessä olevien rehukaukaloidenkin puhtaudesta on hyvä huolehtia. Esimerkiksi syödessään rehua kaukalosta sylkeä saattaa valua rehujen joukkoon ja rehu takertua kaukaloin reunoihin, tämä rehu on hyvä poistaa kaukalosta.

